

ADAM WRÓBEL

Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2018 r., III KK 100/18. Kontrawencjonalizacja (art. 2a § 1 k.w.), zmiana kary pozbawienia wolności na karę aresztu

Gloss to the Judgment of the Supreme Court of 10 April 2018,
III KK 100/18. Contraventionalization (Art. 2a § 1 of the Offense
Code), Changing the Penalty of Deprivation of Liberty into
a Penalty of Arrest

Abstract

The matter of the gloss refers to the thesis of the Judgment of the Supreme Court, taking up the issue of contraventionalization, included in art. 2a § 1 of the Offense Code. Therefore, the problem of contraventionalization is subjected to scientific analysis; in particular – in this perspective – replacing a unexceeded penalty of deprivation of liberty (a penalty for a crime) into a penalty of arrest (a penalty for an offense). The scientific narration is being performed in the perspective of the legal status *de lege lata* and in the doctrinal and juridical perspective. The conducted research allowed to consider the statement resounded in the glossed thesis as justified, that's mean, that contraventionalization results from art. 2a § 1 o.c. does not change a final conviction for a crime into a conviction for an offense, but solely changes the convicted penalty of deprivation of liberty for a crime into arrest penalty in an amount equal to the upper limit of the statutory threat for such an act. Therefore, the gloss has an approving character.

ADAM WRÓBEL – doktor nauk prawnych, Uniwersytet Jana Długosza
w Częstochowie, ORCID – 0000-0002-9315-0213, e-mail: a.wrobel@ujd.edu.pl

SŁOWA KLUCZOWE:

kontrawencjonalizacja,
przeobrażenie przestępstwa
w wykroczenie, zamiana kary
pozbawienia wolności na karę
aresztu

KEYWORDS: contraventionalization,
transformation of a crime into an
offense, conversion of a penalty of
deprivation of liberty into penalty
of arrest

TEZA

„Kontrawencjonalizacja wynikająca z art. 2a § 1 k.w. nie powoduje zmiany prawomocnego skazania za przestępstwo na skazanie za wykroczenie, a wyłącznie zmianę skazującej za przestępstwo kary pozbawienia wolności na karę aresztu w wysokości równej górnej granicy ustawowego zagrożenia za taki czyn”^[1].

¹ LEX nr 2490901. *Expressis verbis* w uzasadnieniu prawnym wyroku wypowiedź Sądu Najwyższego ujmująca głosowaną tezę brzmi: „Na marginesie, gdyż nie ma to znaczenia dla samego rozstrzygnięcia wydanego przez sąd kasacyjny, zauważyć należy, że podstawą braku możliwości wydania wyroku łącznego w tej sprawie poza wskazanym wyżej, i trafnie dostrzeżonym przez Rzecznika Praw Obywatelskich uchybieniem, powinien być również, brak możliwości połączenia kary orzeczonej za wykroczenie z karą orzeczoną za przestępstwo. Tego rodzaju skutek byłby bowiem konsekwencją poprawnego zastosowania w postępowaniu wykonawczym w pierwszym rzędzie przepisu o kontrawencjonalizacji wynikającego z dodanego – z dniem 21 marca 2015 r. – ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 396) art. 2a § 1 k.w. Nie powoduje on zmiany prawomocnego skazania za przestępstwo na skazanie za wykroczenie, a wyłącznie zmianę skazującej za przestępstwo kary pozbawienia wolności na karę aresztu w wysokości równej górnej granicy ustawowego zagrożenia za taki czyn, co przy wykroczeniu z art. 124 § 1 k.w. jest możliwe”. Por. postanowienie SN z dnia 30 kwietnia 2014 r., I KZP 6/14, Legalis nr 830492; postanowienie SN z dnia 30 stycznia 2015 r., III KK 411/14, Legalis nr 1180597; postanowienie SN z dnia 27 sierpnia 2015 r., III KK 257/15, Legalis nr 1326235 oraz uchwała SN z dnia 30 kwietnia 2014 r., I KZP 4/14, Legalis nr 830494 – zob. Piotr Gensikowski, „Art. 2a [Zamiana kary],” w *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, wyd. 3, red. Paweł Daniluk (Warszawa: C.H. Beck, 2023), art. 2a, teza 15. Por. Piotr Gensikowski, „Zamiana kary wynikająca z depenalizacji częściowej przewidzianej w ustawie z dnia 27 września 2013 r. a orzeczenie kary łącznej,” *Prokuratura i Prawo*, nr 12 (2015): 51–52.

1 | Wprowadzenie

Teza podlegająca głosowaniu wyrażona została – co w sposób oczywisty wybrzmiewa z jej treści – na kanwie art. 2a § 1 k.w.^[2] Wedle tego przepisu, jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo na karę pozbawienia wolności stanowi wykroczenie, orzeczona kara podlegająca wykonaniu ulega zamianie:

- a. na karę aresztu w wysokości równej górnej granicy ustawowego zagrożenia za taki czyn; a jeżeli ustawa nie przewiduje za ten czyn kary aresztu,
- b. na karę ograniczenia wolności; a jeżeli ustawa nie przewiduje za ten czyn kary ograniczenia wolności,
- c. na karę grzywny, przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny grzywnie w kwocie od 10 do 250 złotych i nie przekraczając górnej granicy tego rodzaju kary przewidzianej za ten czyn.

Niemniej glosa odnosi się wyłącznie do pierwszej z przedstawionych powyżej (ad. pkt a) opcji, bowiem do tejże odnosi się również głosowana teza. Badanie naukowe przeprowadzane jest w osnowie zastanego stanu prawnego oraz w perspektywie doktrynalnej oraz jurydycznej.

2 | Substytucja kar wykonywanych

Zamianie z art. 2a § 1 k.k. podlega wyłącznie kara podlegająca wykonaniu^[3]. Ergo kara, która nie podlega wykonaniu, nie jest zamieniana; np. kara, której wykonanie zostało warunkowo zawieszona, odroczone

² W piśmiennictwie zauważa się, że na mocy art. 3 pkt 1 ustawy z 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw „dodano do kodeksu wykroczeń art. 2a, który reguluje postępowanie w sytuacji, gdy wobec sprawcy orzeczono za przestępstwo karę pozbawienia wolności, a według nowej ustawy czyn ten stanowi wykroczenie”; Renata Pawlik, *Kontrawencjonalizacja w polskim prawie karnym i wykroczeń. Studium teoretyczno-dogmatyczne na tle porównawczym* (Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM, 2016), 83–84.

³ Tak i szerzej Jerzy Lachowski, „Art. 2(a) Zamiana kary,” w *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. Jerzy Lachowski (Warszawa: Wolters Kluwer, 2021), art. 2a, teza 1.

albo przerwane, tudzież kara, która została wykonana^[4]. Nadto podzielić należy także pogląd wyrażony w doktrynie, że sposób zmiany orzeczenia o karze uregulowany w art. 2a § 1 i 2 k.w. „nie odnosi się do prawomocnych wyroków skazujących za przestępstwo, gdzie rozstrzygnięcie co do kary polegało na odstąpieniu od jej wymierzenia, bez względu na to, czy było ono połączone z orzeczeniem środka karnego”^[5]. Przepis bowiem art. 2a § 1 k.w. pomija milczeniem kwestę – tak wykonywanych, jak i niewykonywanych – środków karnych.

Zamiana z art. 2a § 1 k.w. nie może mieć miejsca, gdy byłaby mniej korzystna dla sprawcy, co wynika z art. 2a § 5 k.w.^[6] Przepis ten *verba legis* stanowi, że przepisów § 1–4 nie stosuje się, jeżeli ich zastosowanie powoduje skutki prawne mniej korzystne dla sprawcy niż stosowanie ustawy obowiązującej poprzednio. Byłoby tak dla przykładu w sytuacji, gdy pozostały do wykonania okres kary pozbawienia wolności byłby krótszy niż 30 dni, o ile

⁴ Jak podnosi J. Lachowski, „Zamianie nie będzie podlegała kara pozbawienia wolności i kara ograniczenia wolności, których wykonanie odroczone albo przerwano”, Lachowski, „Art. 2(a)Zamiana kary,” art. 2a, teza 2. Tudzież jak wskazuje W. Wróbel, „Regulacja zawarta w nowym art. 2a k.w. nie przewiduje podstaw do modyfikowania prawomocnie orzeczonych kar z zastosowaniem warunkowego zawieszenia ich wykonania. Ustawodawca wyraźnie wskazał wyłącznie na możliwość zmodyfikowania kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności lub grzywny «podlegających wykonaniu». Kary orzeczone za przestępstwa z zastosowaniem środka probacyjnego z art. 69 k.k. nie mają takiego charakteru”, Włodzimierz Wróbel, „Aktualne problemy intertemporalne okresu przejściowego po wejściu w życie ustawy z 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, cz. 1,” *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*, nr 3 (2015): 83. Warto też przytoczyć pogląd M.J. Szewczyka, że „Bez większych zastrzeżeń można przyjąć, że kara, której wykonanie warunkowo zawieszono, nie jest karą, która podlega wykonaniu. Za taką wykładnią opowiedział się również Sąd Najwyższy (dod., jak w przypisie: „Zob. postanowienie SN z 10.12.2014 r. [IV KK 205/14], LEX nr 1552612). Należy także uznać, że karą podlegającą wykonaniu nie będzie sankcja, z której skazany został warunkowo przedterminowo zwolniony. W obydwu sytuacjach art. 2a k.w. znajdzie zastosowanie dopiero po zarządzeniu wykonania kary, której wykonanie uprzednio warunkowo zawieszono, lub też w sytuacji odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia”, Marcin Janusz Szewczyk, „Skutki kontrawencjonalizacji,” *Przegląd Sądowy*, nr 1 (2017): 89.

⁵ Gensikowski, „Art. 2a [Zamiana kary],” art. 2a, teza 6.

⁶ „Z art. 2a § 5 k.w. wynika konieczność porównywania sytuacji skazanego na gruncie przepisów dotychczasowych oraz po zastosowaniu art. 2a § 1–4 k.w. Jeśli zastosowanie tych przepisów miałoby pogarszać sytuację sprawcy, wówczas ich się nie stosuje”; Lachowski, „Art. 2(a)Zamiana kary,” art. 2a, teza 8.

górną granicą ustawowego zagrożenia wykroczenia, na które zamieniony zostałby czyn przestępny, wynosiłaby 30 dni aresztu^[7].

3 | Kontrawencjonalizacja na przestrzeni ostatnich lat

Kontrawencjonalizacja miała miejsce np. w przypadku czynu zabronionego:

- a. nielegalnego przekroczenia granicy Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonującego do zmiany dokonanej art. 6 pkt a ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o zmianie ustawy o Straży Granicznej oraz niektórych innych ustaw^[8] w art. 264 § 1 k.k.^[9], zaś od zmiany dokonanej art. 3 wyżej wskazanej ustawy zmieniającej – w art. 49a k.w.^[10];
- b. prowadzenia innego pojazdu niż mechaniczny w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem podobnie działającego środka funkcjonującego do zmiany dokonanej art. 12 pkt 3 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw w art. 178a § 2 k.k.^[11], natomiast od zmiany dokonanej art. 2 pkt 3 wyżej wskazanej ustawy zmieniającej – w art. 87 § 1a k.w.^[12]

⁷ Por. Lachowski, “Art. 2(a) Zamiana kary,” art. 2a, teza 8.

⁸ Dz.U. z 2005 r. Nr 90, poz. 757.

⁹ Przepis ten stanowił: kto wbrew przepisom przekracza granicę Rzeczypospolitej Polskiej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

¹⁰ Zob. Tadeusz Bojarski, “Art. 2(a) Przekształcenie przestępstwa w wykroczenie. Zamiana kary,” w *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, wyd. 6, red. Tadeusz Bojarski (Warszawa: Wolters Kluwer, 2019), art. 2a, teza 1. Przepis art. 49a k.w. stanowi: kto wbrew przepisom przekracza granicę Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze grzywny.

¹¹ Dz.U. z 2013 r., poz. 1247. Przepis ten stanowił: kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu inny pojazd niż określony w § 1, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

¹² Przepis ten stanowi: tej samej karze (dop. karze aresztu albo grzywny nie niższej niż 2500 złotych) podlega, kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem podobnie działającego środka, prowadzi na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu inny pojazd niż określony w § 1.

Prócz tego kontrawencjonalizacja miała (i zapewne będzie miała) miejsce np. w określonym zakresie w, symplifikując, przypadkach przestępstwa:

- a. kradzieży (art. 278 § 1 k.k.) i kradzieży mniejszej wagi (art. 278 § 3 k.k.) na rzecz wykroczenia kradzieży lub przywłaszczenia (art. 119 § 1 k.w.);
- b. przywłaszczenia w kontekście rzeczy ruchomej (art. 284 § 1 k.k.) i przestępstwa przywłaszczenia mniejszej wagi i rzeczy znalezionej (art. 284 § 3 k.k.) na rzecz wykroczenia kradzieży lub przywłaszczenia (art. 119 § 1 k.w.);
- c. wyrębu drzewa w lesie w celu przywłaszczenia (art. 290 § 1 k.k.) na rzecz wykroczenia kradzieży leśnej (art. 120 § 1 k.w.);
- d. paserstwa umyślnego (art. 291 § 1 k.k.) i przestępstwa paserstwa umyślnego mniejszej wagi (art. 291 § 2 k.w.) na rzecz wykroczenia paserstwa umyślnego (art. 122 § 1 k.w.);
- e. paserstwa nieumyślnego (art. 292 § 1 k.k.) i przestępstwa paserstwa nieumyślnego mniejszej wagi (art. 292 § 2 k.w.) na rzecz wykroczenia paserstwa nieumyślnego (art. 122 § 2 k.w.);
- f. niszczenia lub uszkodzenia cudzej rzeczy (art. 288 § 1 k.k.) i przestępstwa niszczenia lub uszkodzenia cudzej rzeczy mniejszej wagi (art. 228 § 2 k.k.) na rzecz wykroczenia niszczenia lub uszkodzenia cudzej rzeczy (art. 124 § 1 k.w.);

o ile w konkretnym przypadku konkretne znamiona wykroczenia korespondują, logicznie konsumują znamiona „byłego” już przestępstwa. Kontrawencjonalizacja w tych przypadkach – chodzi oczywiście wyłącznie o typy czynów przepołowionych^[13] – opierała się na wpisanej w ramy strony przedmiotowej wykroczeń, nominalnej wartości przedmiotu czynności wykonawczej, która decyzjami ustawodawcy zmieniała się w czasie. W tych przypadkach przekształcenie przestępstwa w wykroczenie tyczy się wartości (wartości przedmiotu czynności wykonawczej) nominalnej naddatku będącego różnicą między jej wysokością w wersji następczej wykroczenia w stosunku do takowej w wersji bezpośrednio poprzedniej. *Vide* jak np. w ostatniej takiej zmianie w kontekście ww. wykroczeń w ustawie z dnia

¹³ „Zarówno praktyka i doktryna” – podnosi się w piśmiennictwie – „termin czyn przepołowiony kreśli jakoby obszar wspólny dla wykroczenia oraz przestępstwa”; tak i szerzej zob. Kinga Jankowska, „Przestępstwo czy wykroczenie? – rozważania na temat różnicy ilościowej,” *Kortowski Przegląd Prawniczy*, nr 2 (2017): 22.

7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny^[14] oraz niektórych innych ustaw i bezpośrednio poprzedniej ustawie z dnia 4 października 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks wykroczeń oraz niektórych innych ustaw^[15].

4 | Zagrożenie karne – kara aresztu

Ustawowe zagrożenie, o którym mowa w art. 2a § 1 k.w., jest tożsame z zagrożeniem karnym ujętym w danym przepisie, który definiuje konkretne wykroczenie^[16]. Zazwyczaj ustawodawca określa w owym zagrożeniu karnym, że sprawa podlega karze aresztu, jako jednej z alternatywnie groźących kar. Kara aresztu ujęta jest w zagrożeniu ustawowym w przestrzeni przepisów:

- a. części szczególnej kodeksu wykroczeń^[17],
- b. ustaw szczegółowych^[18], definiujących konkretne wykroczenia, ustawodawca podaje w ustawowym zagrożeniu górną granicę wymiaru kary aresztu groźącą za ich popełnienie, przez wskazanie: „podlega karze aresztu do 30 dni”.

¹⁴ Dz.U. z 2022 r., poz. 2600.

¹⁵ Dz.U. z 2018 r., poz. 2077. Por. Gensikowski, „Art. 2a [Zamiana kary],” art. 2a, teza 1–3.

¹⁶ Zob. analogicznie jak w zagrożeniu ustawowym czynów przestępnych Rajnhard Kokot, „Nadzwyczajny wymiar kary – kilka uwag i kontrowersji,” *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, nr 2 (2009): 114–115. Por. Andrzej Sakowicz, „Modyfikacja ustawowego zagrożenia karą poprzez art. 37a Kodeksu karnego (wybrane zagadnienia),” *Studia Prawnicze KUL*, nr 3 (2015): 48–49.

¹⁷ Jak w art. 49 § 1; art. 50; art. 50a § 1; art. 51 § 1–2; art. 52a; art. 57 § 1; art. 58 § 2; art. 61 § 2; art. 63 § 1; art. 65a; art. 66 § 1; art. 66a; art. 66b § 1; art. 67 § 1; art. 69; art. 70 § 1; art. 71; art. 72; art. 73; art. 74 § 1; art. 76; art. 82 § 1–5; art. 82a § 1 i 3; art. 83 § 1; art. 84; art. 85 § 1; art. 86 § 2; art. 87 § 1–2; art. 92 § 2; art. 93 § 1; art. 94 § 1; art. 97a; art. 104; art. 107a § 2; art. 118 § 2; art. 119 § 1; art. 120 § 1; art. 121 § 1; art. 122 § 1; art. 124 § 1; art. 128 § 1; art. 129 § 1; art. 133 § 1; art. 134 § 1; art. 136 § 1; art. 137 § 2; art. 140; art. 142; art. 143 § 1; art. 144 § 2; art. 147a § 1; art. 162 § 2.

¹⁸ Jak w art. 45 ust. 1, 2 i 4, art. 46 ust. 1–2, art. 47 ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2336); art. 35 ust. 1, art. 50 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1589 ze zm.); art. 682 ust. 1, art. 683 ust. 1, art. 683a ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 248); art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 31

stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 887 ze zm.); art. 23 ust. 1–3, art. 23a ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1304 ze zm.); art. 25 ust. 1, art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1233); art. 37 ust. 1, art. 37a ust. 1, art. 37b ust. 1–2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1580 ze zm.); art. 18d ustawy z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 295 ze zm.); art. 171, art. 172 ust. 1, art. 176 ust. 1, art. 177 ust. 1, art. 178, art. 179, art. 181, art. 182, art. 183 ust. 1, art. 184 ust. 1, art. 186, art. 187, art. 188, art. 189 ust. 1, art. 190, art. 191, art. 192 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1587 ze zm.); art. 337a, art. 338a, art. 344, art. 345, art. 351 ust. 1, art. 351a, art. 353, art. 354, art. 355, art. 360 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 54 ze zm.); art. 15 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1090); art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1928 ze zm.); art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1792 ze zm.); art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1897); art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2091); art. 177, art. 182 ust. 1–2, art. 184 ust. 1, art. 185 ust. 1, art. 186, art. 188a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 633 ze zm.); art. 69e ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 343 ze zm.); art. 143b ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1080 ze zm.); art. 512 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 2408); art. 194a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 146); art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 646 ze zm.); art. 26 ust. 1a ustawy z dnia 11 maja 2001 r. – Prawo o miarach (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2063); art. 31a ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 824 ze zm.); art. 110 ust. 1, art. 112 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.); art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o finansowaniu społecznosciowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 414 ze zm.); art. 66a ustawy z dnia 4 września 2008 r. o ochronie żeglugi i portów morskich (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1433 ze zm.); art. 476 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1478 ze zm.); art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2516 ze zm.); art. 127, art. 130a ust. 1, art. 131 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1336 ze zm.); art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 380 ze zm.); art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej

W związku z powyższym w kontekście ogólnego przepisu art. 19 k.w., jeśli chodzi o karę aresztu ujętą w wyżej wymienionych przepisach, sprawca podlega jej w wymiarze od 5 do 30 dni. Bowiem tenże ogólny przepis *verba legis* stanowi, że kara aresztu trwa najkrócej 5, najdłużej 30 dni; wymierza się ją w dniach. Co, innymi słowy, w tych ww. przypadkach określa ustawowe zagrożenie karą aresztu od 5 do 30 dni.

Jednak reguła, o której mowa wyżej, nie wyklucza wyjątków, w przypadku których ustawodawca modyfikuje w przepisie szczególnym w stosunku do regulacji z art. 19 k.w. wymiar ustawowego zagrożenia karą aresztu. Jest tak w art. 52 § 1 k.w. oraz art. 96a § 2 k.w., w których znajduje się zapis, że sprawca podlega karze aresztu do 14 dni. Co w perspektywie art. 19 k.w. ujmuje ustawowe zagrożenie karą aresztu w wymiarze od 5 do 14 dni.

5 | Uwagi

Warto nadto na marginesie rozważań przywołać:

- a. art. 10 ustawy z dnia 28 sierpnia 1998 r. o zmianie ustawy – Kodeks wykroczeń, ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, ustawy o ustroju kolegiów do spraw wykroczeń, ustawy – Kodeks pracy i niektórych innych ustaw¹⁹, który stanowi, że ilekroć inna

(t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 12); art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1469 ze zm.); art. 92 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 682 ze zm.); art. 100 ust. 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1448); art. 127 ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1173 ze zm.); art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1075 ze zm.); art. 307 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1170); art. 194a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 146); art. 476 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1478 ze zm.). Nadto w przepisach art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 338 ze zm.); art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1706 ze zm.).

¹⁹ Dz.U. z 1998 r. Nr 113, poz. 717 ze zm.

ustawa przewiduje za wykroczenie karę aresztu powyżej 30 dni, górną granicę tej kary obniża się do wysokości 30 dni. Chodzi oczywiście o inne ustawy, które ew. przewidywały karę aresztu za wykroczenie na okres powyżej 30 dni przed wejściem w życie owej ustawy;

- b. art. X ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks wykroczeń^[20], wedle którego uchyla się karę aresztu przewidzianą za wykroczenia zawarte w ustawach szczególnych wydanych przed dniem wejścia w życie kodeksu wykroczeń^[21].

„Kontrawencjonalizacja wynikająca z art. 2a § 1 k.w. nie powoduje zmiany prawomocnego skazania za przestępstwo na skazanie za wykroczenie”, jak podnosi Sąd Najwyższy w glosowanej tezie wyroku. Należy zgodzić się z tym twierdzeniem, bowiem przepis ten milczy na temat odmiennej możliwości, mówiąc jedynie o zmianie kary pozbawienia wolności za przestępstwo na karę innego rodzaju grożącą za wykroczenie; w sensie ścisłym, alternatywnie na karę aresztu – dalej – ograniczenia wolności – dalej – grzywny. Kontrawencjonalizacja ujęta w art. 2a § 1 k.w. nie mieści się także w zakresie kwestii kolizji ustaw w czasie z art. 2 k.w. Bowiem przepis art. 2 k.w. odnosi się w:

- a. § 1 do kwestii stosowania ustawy w kontekście czasu popełnienia wykroczenia^[22]. W przepisie art. 2a § 1 k.w. mowa jest o czynie objętym prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo, czyli czynie, który w czasie orzekania był przestępstwem;
- b. § 2 do depenalizacji w nowej ustawie czynu (*verba legis*: „nie jest już zabroniony pod groźbą kary”), który został na mocy „dawnej ustawy”

²⁰ Dz.U. z 1971 r. Nr 12, poz. 115 ze zm. (dalej: p.p.k.w.).

²¹ Niemniej, zgodnie z art. X § 2 p.p.k.w., art. X § 1 nie ma zastosowania do: 1) ustawy z dnia 30 stycznia 1959 r. – Prawo lokalowe (Dz.U. z 1962 r. Nr 47, poz. 227); 2) ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U. Nr 11, poz. 62); 3) ustawy z dnia 17 lutego 1960 r. o zaopatrywaniu ludności w wodę (Dz.U. Nr 11, poz. 72); 4) ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. – Prawo budowlane (Dz.U. Nr 7, poz. 46); 5) ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz.U. Nr 6, poz. 43); 6) ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych (Dz.U. Nr 6, poz. 38); 7) ustawy z dnia 31 maja 1962 r. – Prawo lotnicze (Dz.U. Nr 32, poz. 153); 8) ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220).

²² Jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia wykroczenia, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawy (art. 2 § 1 k.w.).

objęty orzeczeniem penalizującym^[23]. W przepisie art. 2a § 1 k.w. mowa jest natomiast, mówiąc w uproszczeniu, o zamianie bardziej dolegliwej kary pozbawienia wolności (kary grożącej za przestępstwo) na mniej dolegliwą (grożącą za wykroczenie), przyjmując pewne możliwe opcje; nie zaś o depenalizacji.

6 | Podsumowanie

Jak trafnie podnosi T. Bojarski, odnosząc się zarazem do tezy, która jest przedmiotem niniejszego glosowania, „Oznacza to, że nie następuje mimo ustawowej decyzji o przekształceniu przestępstwa w wykroczenie zmiana charakteru czynu w stosunku do czynu już osądzonego, następuje tylko zmiana kary dostosowanej do zagrożenia przewidzianego za wykroczenie”^[24]. Jak wskazuje w kontekście regulacji z art. 2a k.w. W. Wróbel, „Mimo depenalizacji częściowej, sprawca czynu pozostaje osobą skazaną za przestępstwo”^[25]. Trafne spostrzeżenie wybrzmiewa w jednym z judykatów Sądu Najwyższego, że „Zmiana ustawy, mocą której określone zachowanie będące wcześniej przestępstwem stanowi wykroczenie nie może spowodować zmiany oceny prawnej zachowania zawartej w prawomocnym wyroku. Przyjęty model kontrawencjonalizacji nie powoduje zmiany charakteru prawomocnego skazania, które pozostaje przestępstwem”^[26]. Podobnie trafne spostrzeżenie wyraża J. Kluza, że „zamianie podlega kara, a nie charakter czynu”^[27]. Przepis art. 2a § 1 k.w. reguluje kwestię intertemporalną^[28]

²³ Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty orzeczeniem nie jest już zabroniony pod groźbą kary, ukaranie uważa się za niebyłe (art. 2 § 2 k.w.).

²⁴ Bojarski, „Art. 2(a)Przekształcenie przestępstwa w wykroczenie. Zamiana kary,” art. 2a, teza 5. Tak również Tadeusz Bojarski, „Art. 2(a)Przekształcenie przestępstwa w wykroczenie. Zamiana kary,” w Aneta Michalska-Warias, Joanna Piórkowska-Flieger i Tadeusz Bojarski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz aktualizowany* (Warszawa: Wolters Kluwer, LEX/el., 2024), art. 2a, teza 5.

²⁵ Wróbel, „Aktualne problemy,” 82.

²⁶ Wyrok SN z dnia 16 listopada 2023 r., IV KK 431/23, LEX nr 3689888.

²⁷ Jan Kluza, „Kontrawencjonalizacja przestępstw przeciwko mieniu na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny i jej skutki,” *Consilium Iuridicum*, wydanie specjalne *Nowe Szaty Cesarza* (2023): 169.

²⁸ Pod. Marek Bojarski i Katarzyna Liżyńska, „O (bez)zasadności czynów przepołowionych,” w *Rządy prawa jako wartość uniwersalna: księga jubileuszowa Profesora*

dotyczącą zmniejszenia dolegliwości penalnej wymierzonej za przestępstwo kary, gdy według nowej ustawy czyn ten, objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo na karę pozbawienia wolności, stanowi wykroczenie. Ustawodawca szanuje swego rodzaju prawną, zaszłą „naturę” zaistniałego zdarzenia prawnokarnego, w którego perspektywie czyn został już osądzony i zakwalifikowany jako przestępstwo, przez to, że – po zaistniałej kontrawencjonalizacji – nie kwalifikuje go abstrakcyjnie i wstecznie jako wykroczenia; innymi słowy, szanuje jego *status quo (ante)*. Jedynie w kontekście wykonywanej kary jej dolegliwość jest zmniejszana tak, aby odpowiadała jej natężeniu właściwemu dla prawa wykroczeń i szkodliwości społecznej charakterystycznej dla wykroczeń. Czyn nie staje się wykroczeniem, ale jego konsekwencje w perspektywie wykonywanej kary zmieniają się na konsekwencje charakterystyczne dla odpowiedzialności za wykroczenia^[29].

Z punktu widzenia stanu prawnego *de lege lata* nie sposób zakładać, że kontrawencjonalizacja ujęta w art. 2a § 1 k.w. powoduje zmianę prawomocnego skazania za przestępstwo w skazanie za wykroczenie. Taki pogląd byłby oczywiście błędny.

Toteż tak w perspektywie przeprowadzonej wykładni, jak i poglądów wyrażanych w judykaturze oraz doktrynie należy podzielić pogląd wyrażony w glosowanej tezie.

Krzysztofa Wójtowicza, red. Artur Kozłowski (Wrocław: E-wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, 2022), 68.

²⁹ „Kontrawencjonalizacja polega, bowiem na zamianie kary orzeczonej za przestępstwo na karę przewidzianą za wykroczenie, w przypadku, gdy na skutek zmiany stanu prawnego czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo staje się wykroczeniem. Przy czym takie przekształcenie kary nie zmienia faktu, że w dalszym ciągu mamy do czynienia z prawomocnym skazaniem za przestępstwo”; wyrok SN z dnia 6 marca 2015 r., V KK 376/14, LEX nr 1710409. Co zauważają i dzielają Dariusz Kala i Maja Klubińska, *Kara łączna i wyrok łączny* (Kraków: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, 2017), 57. Jak wskazuje się w piśmiennictwie, „W świetle art. 2a k.w. bezpośrednim skutkiem kontrawencjonalizacji czynu jest kontrawencjonalizacja kary”; Dawid Ostrowski, „Praktyczne problemy kontrawencjonalizacji czynu i kary w polskim prawie karnym,” *Monitor Prawniczy*, nr 24 (2018), 1334.

Bibliografia

- Bojarski, Marek i Liżyńska Katarzyna. “O (bez)zasadności czynów przepołowionych.” W *Rządy prawa jako wartość uniwersalna: księga jubileuszowa Profesora Krzysztofa Wójtowicza*, red. Artur Kozłowski, 63–72. Wrocław: E-wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, 2022.
- Bojarski, Tadeusz. “Art. 2(a)Przekształcenie przestępstwa w wykroczenie. Zamiana kary.” W *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, wyd. 6, red. Tadeusz Bojarski. Warszawa: Wolters Kluwer, 2019. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587676660/596486/bojarski-tadeusz-red-kodeks-wykroczen-komentarz-wyd-vi?pit=2024-03-19&cm=URELATIONS>.
- Bojarski, Tadeusz. “Art. 2(a)Przekształcenie przestępstwa w wykroczenie. Zamiana kary.” W *Kodeks wykroczeń. Komentarz aktualizowany*, Aneta Michalska-Warias, Joanna Piórkowska-Flieger i Tadeusz Bojarski. Warszawa: Wolters Kluwer, LEX/el., 2024. <https://sip.lex.pl/#/commentary/587841712/756423/bojarski-tadeusz-michalska-warias-aneta-piorkowska-flieger-joanna-kodeks-wykroczen-komentarz...?pit=2024-03-19&cm=URELATIONS>.
- Gensikowski, Piotr. “Art. 2a [Zamiana kary].” W *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, wyd. 3, red. Paweł Daniluk. Warszawa: C.H. Beck, 2023. <https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3danbtgq4damroobqxa1rwguzdsmyze3a&refSource=guide1>.
- Gensikowski, Piotr. “Zamiana kary wynikająca z depenalizacji częściowej przewidzianej w ustawie z dnia 27 września 2013 r. a orzeczenie kary łącznej.” *Prokuratura i Prawo*, nr 12 (2015): 48–58, https://sip.lex.pl/get/publication/pdf/prok.ipr/pdf/2015/12/prok.ipr._2015_12_048.pdf.
- Jankowska, Kinga. “Przestępstwo czy wykroczenie? – rozważania na temat różnicy ilościowej.” *Kortowski Przegląd Prawniczy*, nr 2 (2017): 20–23.
- Kala, Dariusz i Klubińska Maja. *Kara łączna i wyrok łączny*. Kraków: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, 2017.
- Kluza, Jan. “Kontrawencjonalizacja przestępstw przeciwko mieniu na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny i jej skutki.” *Consilium Iuridicum*, wydanie specjalne *Nowe Szaty Cesarza* (2023): 166–181.
- Kokot, Rajnhard. “Nadzwyczajny wymiar kary – kilka uwag i kontrowersji.” *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, nr 2 (2009): 109–126, <https://wuwr.pl/nkp/article/view/7880/7513>.
- Lachowski, Jerzy, “Art. 2(a)Zamiana kary.” W *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. Jerzy Lachowski. Warszawa: Wolters Kluwer, 2021. <https://sip.lex.pl/#/>

commentary/587865241/662681/lachowski-jerzy-red-kodeks-wykroczen-komentarz?pit=2024-03-19&cm=URELATIONS.

- Ostrowski, Dawid. "Praktyczne problemy kontrawencjonalizacji czynu i kary w polskim prawie karnym." *Monitor Prawniczy*, nr 24 (2018): 1332-1336.
- Pawlik, Renata. *Kontrawencjonalizacja w polskim prawie karnym i wykroczeń. Studium teoretyczno-dogmatyczne na tle porównawczym*. Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM, 2016. <https://repozytorium.ka.edu.pl/server/api/core/bitstreams/4dafc554-28b3-4cco-a5f3-oda7a22a017e/content>.
- Sakowicz, Andrzej. "Modyfikacja ustawowego zagrożenia karą poprzez art. 37a Kodeksu karnego (wybrane zagadnienia)." *Studia Prawnicze KUL*, nr 3 (2015): 43-61. https://www.kul.pl/files/1420/03_sakowicz.pdf.
- Szewczyk, Marcin Janusz. "Skutki kontrawencjonalizacji." *Przegląd Sądowy*, nr 1 (2017): 88-97. https://sip.lex.pl/get/publication/pdf/ps/pdf/2017/01/ps_2017_01_088.pdf.
- Wróbel, Włodzimierz. "Aktualne problemy intertemporalne okresu przejściowego po wejściu w życie ustawy z 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, cz. 1." *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*, nr 3 (2015): 71-85. https://www.czpki.pl/dokumenty/zeszyty/2015/zeszyt3/Wlodzimierz_Wrobel_-_Aktualne_problemy_intertemporalne_okresu_przejsciowego_po_wejsciu_w_zycie_ustawy_z_20_lutego_2015_r._o_zmianie_ustawy_Czesc_1-CZPKiNP_2015-z.3.pdf.

